

УДК 94 (611=161.2) «194/195» : 061.2 : 37.015.31 : [172.1+796]
DOI: <https://doi.org/10.33782/2708-4116.2025.1.322>

Олена Подобед*

УКРАЇНСЬКІ ПЛАСТУНИ НА ЗЕМЛІ БЕРБЕРІВ: ДІЯЛЬНІСТЬ ПЛАСТУ У ТУНІСЬКОМУ СЕЛІ БЕН-МЕТІР (СЕРЕДИНА ХХ СТ.)

Анотація: У статті проаналізовано діяльність Пласту у туніському селі Бен-Метір у середині ХХ ст. Пластова група була заснована переміщеними особами та біженцями з України, які прибули до Північної Африки протягом 1947-1948 рр. з Німеччини й Австрії для роботи за контрактом з французькою будівельною компанією «Кампенон-Бернар». У робочий час колоністи працювали над спорудженням греблі, яка до сьогодні забезпечує столицю Тунісу питною водою. У позаробочий час брали активну участь в українському громадському житті. Важливим складником громадського життя українських колоністів у Бен-Метірі став Пласт.

З'ясовано, що історію пластової групи у Бен-Метірі можна поділити на два періоди: 1) 1948-1951 рр. – група мала найбільшу кількість членів, проте діяла нелегально; 2) 1952-1956 рр. – держава дала офіційний дозвіл на діяльність пластової групи, але через поступовий виїзд колоністів за кордон значно зменшилася її чисельність. Досліджено, що пластові заходи були спрямовані на патріотичне виховання, формування національної ідентичності українських дітей і молоді, пропаганду здорового способу життя.

Ключові слова: Пласт, Бен-Метір, українська громада, патріотичне виховання, Володимир Савчак

Вступ. Перші пластові гуртки було створено в Україні у 1911 р. Пластунів виховували патріотами України. Тому не дивно, що протягом понад півстоліття влада тих держав, до складу яких входили українські землі, накладала на діяльність Організації табу. До відновлення державної незалежності України у 1991 р. Пласт легально міг діяти лише за кордоном у середовищі емігрантів з України та української діаспори. Цікаву і малодосліджену сторінку в історії пластового руху становить діяльність Організації на землі берберів у Північній Африці. На північному заході Тунісу у селі Бен-Метір у середині ХХ ст. діяла українська будівельна колонія, що заснувала на Африканському континенті пластову групу.

Огляд літератури. Проблема діяльності Пласту у туніському селі Бен-Метір ще не становила об'єкт наукових зацікавлень істориків. Короткі згадки можна зустріти у монографії українського зарубіжного історика О. Субтельного¹, «Енциклопедії української діаспори»² та працях сучасних українських істориків В. Трощинського й А. Шевченка³, Б. Лановика⁴.

* Подобед Олена Андріївна – доктор історичних наук, доцент, доцент кафедри джерелознавства та спеціальних історичних дисциплін, Український державний університет імені Михайла Драгоманова (Київ, Україна); ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7819-1439>; e-mail: o.a.podobyed@npu.edu.ua

¹ Субтельний О. Пласт: унікальна історія українського скаутського руху. Торонто: Plast Publishing Inc., 2019. С. 151.

² Енциклопедія української діаспори. У 7 т. Т. 4: Австралія – Азія – Африка. Київ; Нью-Йорк; Чикаго; Мельбурн: ІНТЕЛ, 1995. С. 42.

³ Трощинський В.П., Шевченко А.А. Українці в світі. Київ: Альтернативи, 1999. С. 319.

⁴ Історія української еміграції / За ред. Б.Д. Лановика. Київ: Вища школа, 1997. С. 409.

Метою статті є аналіз діяльності Пласту у туніському селі Бен-Метір протягом 1948-1956 рр. Для реалізації мети поставлено наступні завдання: виокремити періоди та з'ясувати основні напрямки діяльності Пласту.

Огляд джерел. Архів української громади с. Бен-Метір сьогодні зберігається в Осередку української культури й освіти у Вінніпезі (Канада). Авторка статті не втрачає надії у майбутньому попрацювати з його документами. Під час написання статті використано опубліковані джерела: публікації, вміщені на шпальтах українських періодичних видань, що виходили у 1940-1950-х рр. у Німеччині й Канаді, а також публіцистичні статті, опубліковані пластуном і членом української будівельної колонії у Тунісі Адольфом Гладилевичем у часописах «Українська трибуна», «Український самостійник», «Ми і світ», «Українець – Час» та ін. У 2005 р. на основі згаданих публікацій побачила світ книга Гладилевича «Українці в Тунісі»⁵, у ній також містяться фотоджерела та п'ять листів до брата Максима Гладилевича, що містять цінну джерельну інформацію з проблеми.

Виклад основного матеріалу. На роки Другої світової війни припав початок третьої хвилі еміграції з України. Вона увійшла в історію як політична та була зумовлена тим, що мігранти фізично не могли жити у СРСР – державі, де нехтували конституційними правами та свободами, фізично знищували інакомислячих, панувала атмосфера тотального страху. Тому у роки війни незгодні зі сталінським режимом вимушені були залишити батьківщину. Завершення війни біженці з України зустріли у Німеччині й Австрії, куди також прибули і «старі емігранти». Окрім них, тут перебували й ті, хто згодом отримав статус переміщених осіб – оstarбайтери, депортовані нацистами з України. Від другої половини 1940-х і до початку 1950-х рр. вони тимчасово перебували у Німеччині й Австрії та чекали на вирішення їхнього питання: примусова репатріація до СРСР чи еміграція до країн Європи й Америки. Очікування не було пасивним. Переміщені особи і біженці боролися за право на життя, відбували численні перевірки, оформлювали необхідні документи аби лише не повертатися на «криваві землі» (Т. Снайдер).

У червні 1947 р. інженер Сидір Тим'як уклав договір із паризькою будівельною компанією «Кампенон-Бернар» (фр. «Campeleon-Bernard»; працює до сьогодні під назвою «Donin Campeleon-Bernard») про взяття за контрактом на роботу українських переміщених осіб і біженців з України для проведення будівельних робіт у Тунісі – тодішній колонії Франції. Вони мали взяти участь у будівництві греблі на річці Уед-ель-Ліль (з араб. «Річка ночі»), що неподалік містечка Аїн-Драгам в Хрумерійських горах на півночі Тунісу. Будівництво гідротехнічної споруди за проектом інженера зі Швейцарії Альфреда Штукі тривало протягом 1947-1954 рр. Гребля, яка в основному була споруджена зусиллями українських інженерів і робітників, до сьогодні забезпечує столицю Тунісу електроенергією та питною водою.

Протягом 1947-1948 рр. до Північної Африки прибуло близько трьохсот переміщених осіб і біженців з України, які заклали у Тунісі українську будівельну колонію. Вона проіснувала дев'ять років від 1947 до 1956. Колоністи поступово звикали до нових «декорацій» життя і клімату Північної Африки. Адольф Гладилевич, який прибув до Тунісу у 1948 р. разом із дружиною Марією та маленьким сином Ігорем, писав у листі до брата

⁵ Гладилевич А. Українці в Тунісі / упоряд. і ред. М. Шалата. Дрогобич: Коло, 2005. 112 с.

Максима: «...потрапили в інший світ. Пальми, кактуси, білі доми й араби – усе це було зовсім відмінне від того, що досі бачили»⁶. Матеріальне становище українців, які працювали на спорудженні греблі, було достатнім. Наприклад, арматурник отримував 52 франки/годину при робочому дні у 10-11 год. Ціни на продукти харчування були нижчими, ніж у повоєнних Німеччині й Австрії. Приміром, 1 кг цукру коштував 90 франків, 1 кг смальцю – 220 франків⁷. Овочів і фруктів було вдосталь; бракувало, хіба що молочних продуктів.

Чисельність українців протягом дев'ятирічного існування будівельної колонії у Бен-Метірі змінювалася (див. Таблицю 1).

Таблиця 1. Чисельність української громади у селі Бен-Метір (Туніс)⁸

		1948	1950	1953	1954
Дорослі	Чоловіки	137	115	58	20
	Жінки	94	80		
Діти до 16 років		50	65	27	16
Разом		273	260	85	36

Зменшення чисельності українських колоністів в основному пов'язано з їхнім виїздом до інших країн (Бразилія, Канада, Німеччина, США, Франція) та міста Туніс. Приміром, випускник Варшавської політехніки інженер Микола Маслов виїхав до Парижа, де у другій половині 1950-х рр. заснував інженерну компанію, що спеціалізувалася на зведенні мостів. Рівень народжуваності у Бен-Метірі перевищував рівень смертності. Так, за період з вересня 1947 до травня 1950 рр. народилася 21 дитина, померло 3 особи⁹. Серед останніх була Марія Ганкевич (27.08.1874 – 03.04.1948) – мати українського захисника Миколи Ганкевича, розстріляного більшовиками у січні 1918 р. під Крутами.

На спорудженні греблі були задіяні непересічні особистості, учасники національно-визвольних змагань, у майбутньому активні діячі третьої хвилі еміграції з України. Серед колоністів слід згадати Адольфа Гладиловича (1914 р.н.) з Дрогобича, якому судилося стати «літописцем» українців у Тунісі. Юрист за освітою він спочатку працював арматурником, а згодом секретарем-перекладачем у канцелярії будівельної фірми, що споруджувала греблю. Належав до уладу пластунів сеньйорів. Емігрував до Канади, де брав активну діяльність в українському громадському житті. Землеміром на спорудженні греблі працював Ігор Федів (1895-1962) з Коломиї –учасник боїв УСС за гору Лисоню, член дипломатичної місії УНР; в еміграційний період – видавець і педагог. Його дружина Наталія Федів була дочкою Кирила Трильовського – засновника січового руху в Галичині. Згодом подружжя виїхало до Канади.

⁶ Ibid. С. 95.

⁷ Ibidem.

⁸ В.С. Три роки на чорному континенті. *Ми і світ* (Міттенвальд). 1950. Ч. 5. С. 39-42; Гладилович А. Вказ. праця. С. 29.

⁹ В.С. Три роки на чорному континенті. *Ми і світ* (Міттенвальд). 1950. Ч. 5. С. 40-41.

За згинання арматури на греблі відповідав Володимир Кизима (1927-2009) з Бережан. Він з дитинства захоплювався футболом, тож у вільний від роботи на будівництві час виступав за місцеву французьку команду «Бен Метр». Був членом Пласту. Виїхавши до США, очолював управу Української спортивної централі Америки і Канади.

Колоністи під керівництвом В. Петрачека збудували для себе село Бен-Метір¹⁰, яке складалося з трьох десятків охайних одноповерхових будиночків білого кольору, розташованих на гірському узбіччі на висоті 650 метрів над рівнем моря. Село також мало споруди громадського призначення – школу, церкву, будинок із концертним залом, готель і ресторан¹¹. Сьогодні у селі проживають араби.

Українська громада у селі Бен-Метір мала чітку організацію. Протягом 1947-1948 рр. нею керувала «технічна рада», до складу якої входили інженери Сидір Тим'як (голова), Микола Маслов, Володимир Петрачек, Йосиф Роніш. Від 1949 р. українською громадою керувала виборна управа, яку у різний час очолювали Сидір Тим'як, Петро Татарчук, Ігор Федів, Петро Гордійчук, Анатолій Пашковський, Прокіп Татарчук¹².

Так само як і в епоху ДіПі у Західній Німеччині й Австрії колоністи в Бен-Метірі організували українське культурно-мистецьке та релігійне життя, провадили національно-патріотичне виховання підростаючого покоління, продовжували плекати батьківські традиції, святкували релігійні й загальнонаціональні свята. Приміром, на Різдво ходили колядувати, замість ялинки, що не росте у Тунісі, прикрашали мирт; на Великдень пекли паски та співали гаївки, на Зелені свята завітчували свої оселі зеленню.

Українська громада Тунісу, значний відсоток якої становили люди з вищою освітою, докладала зусиль до інформування населення приймаючої країни про Україну, її історію та культуру. Приміром, очільник Пласту Володимир Савчак поширював серед французів книгу французького історика та культуролога Роже Тіссерана «Життя одного народу. Україна»¹³. У нарисі історії України Тіссеран обґрунтував самобутність української культури та писав про боротьбу українського народу за незалежність у міжвоєнні роки. У Бен-Метірі діяло два українські хори – чоловічий і мішаний (диригенти Євген Зарицький, Лонгин Горбачевський), які наприкінці 1949 і 1950 рр. з успіхом взяли участь у концерті в рамках «Тижня католицької допомоги» у м. Туніс; записали для столичної радіостанції кілька українських пісень¹⁴. У грудні 1950 р. у приміщенні Альянс Франсез (фр. Alliance française) у м. Туніс відбулася виставка українських вишитих робіт (рушники, сорочки, скатертини, наволочки), організована жіночим відділом. Позитивний імідж українській громаді у Тунісі створювали і спортсмени. Так, українська волейбольна команда у 1949 р. здобула перемогу над французькими командами у містах Табарка і Туніс. Наприкінці 1940-х рр. українські спортсмени гідно виступили у столиці на турнірі з пінг-понгу¹⁵. Такі засоби культурної дипломатії були чудовою можливістю нагади світу про Україну, познайомити з багатовіковою культурою українського народу.

¹⁰ Енциклопедія українознавства. Словникова частина. / Під ред. В. Кубійовича. У 2 т. Париж; Нью-Йорк: Молоде життя, 1955. Т. 2. С. 112.

¹¹ Гладилевич А. Вказ. праця. С. 22-26.

¹² Ibid. С. 30.

¹³ Tisserand R. La vie d'un Peuple L'Ukraine. Paris: G.-P. Maisonneuve, 1933. 298 p.

¹⁴ Гладилевич А. Вказ. праця. С. 49.

¹⁵ Український самостійник (Мюнхен). 1951. Ч. 2. С. 10.

У Бен-Метірі діяли дві українські молодіжні організації – Пласт і Спілка української молоді (СУМ)¹⁶. Обидві організації, що постали ще в Україні й згодом були заборонені радянською владою, у другій половині 1940-х рр. офіційно відновили та легалізували свою діяльність за кордоном. Так, у жовтні 1945 р. на Першому пластовому з'їзді у Карлсфельді було ухвалено рішення відновити діяльність Пласту за кордоном й вирішено затвердити назву Союз українських пластунів-емігрантів (СУПЕ; від 1947 р. – Союз українських пластунів, СУП). У подальшому у міру розселення по світу українська громада у країнах поселення утворювала пластові організації. Не став винятком і Туніс.

Оскільки Туніс політично належав до Франції, організаційні заходи із налагодження діяльності Пласту у Бен-Метірі у 1948 р. було покладено на Володимира Савчака – уповноваженого представника Головної пластової старшини на Францію¹⁷.

У діяльності Пласту у Бен-Метірі можна виокремити два періоди:

1948-1951 рр. Прикметною ознакою стала нелегальна діяльність Пласту і порівняно велика кількість членів (30 осіб);

1952-1956 рр. Відбулася довгоочікувана легалізація діяльності Пласту: у січні 1952 р. французька дирекція Уряду безпеки в Тунісі затвердила статут української пластової групи у Бен-Метірі¹⁸. Крайовим уповноваженим Пласту у Тунісі став Володимир Савчак¹⁹. Разом із тим зменшилася кількість членів Організації (у 1952 р. – 19 осіб), в основному через виїзд колоністів до Канади.

2 березня 1952 р. відбулися Перші загальні збори Пластової групи у Бен-Метірі. Було обрано пластовий провід і ухвалено рішення створити Гурток приятелів українського пласту (Пласт-Прият), до якого увійшли передовсім батьки пластової молоді. Пластуни носили однострій, мали свій прапор.

Пластуни Бен-Метіра були переважно дітьми, які народилися поза межами батьківщини своїх батьків – у Німеччині, Австрії, Тунісі. Вони знали про Україну у кращому разі із розповідей батьків і вчительки української школи. Тому діяльність Пласту у Бен-Метірі була спрямована передовсім на формування національної ідентичності маленьких українців, народжених далеко від України. Пласт провадив патріотичне виховання української молоді, яка у майбутньому мала брати участь у боротьбі за незалежність України. Тому пластун, як і кожен українець, мав володіти мовою свого народу, знати його історію та географію, бути обізнаним із пантеоном національних героїв. На реалізацію саме цих завдань була спрямована діяльність Пласту у Бен-Метірі.

Членами української громади у Тунісі були члени Українських січових стрільців, а також безпосередні учасники національно-визвольних змагань 1917-1921 рр. Це були люди, які зі зброєю в руках боролися за право українського народу жити на своїй землі. Хорунжий УСС Михайло Девосир, учасник боїв за гору Лисоню Ігор Федів, які мешкали у Бен-Метірі, могли подати позитивний приклад підростаючому поколінню.

22 січня увійшло в історію українського народу як день незалежності. 22 січня 1918 р. Українська Центральна Рада ухвалила IV Універсал, який проголосив незалежність УНР. За

¹⁶ Гладилевич А. Вказ. праця. С. 32.

¹⁷ Молоде життя (Регенсбург). 1948. Ч. 5. С. 11.

¹⁸ Гладилевич А. Вказ. праця. С. 37.

¹⁹ Молоде життя (Мюнхен). 1950. Ч. 1. С. 24.

радянських часів керівництво СРСР намагалося «витерти» з пам'яті українців і цей день, і ідею незалежної України. Водночас українці, які проживали у вільному світі, щороку святкували 22 січня як День незалежності, Свято державності²⁰. Не винятком став і Туніс. У січні 1949 р. українська громада Бен-Метіра разом із Пластом святкувала День незалежності (Свято 22-го січня) та вшановувала пам'ять героїв Крут. Священник Степан Чеховський провів польову Службу Божу в ім'я українського народу і панахиду пам'яті героїв Крут. При цьому несли почесну варту старші пластуни Володимир Вульчин, Володимир Дмитрів, Ігор Дрозд, Надія Любка, Богдан Мельничок, Марко Смеречинський, Марія Феник, Любомир Яремко.

У 1949 р. на зелені свята пластуни Бен-Метіра взяли участь у заходах, що організувала українська громада, із вшанування пам'яті героїв, які загинули за Україну. Після богослужіння, двоє українських пластунів разом із Михайлом Девосиром взяли участь у піднятті синьо-жовтого прапора. Далі вони піднялися на скелю з метою повісити вінки з дубового листа на встановлений з цієї нагоди хрест. На чорних стрічках вінків виднілися написи: «Борцям за волю – громадяни Бен-Метіра», «Товаришам [по] зброї – комбатанти», «Упавшим героям – пластуни Бен-Метіра»²¹. Пластун-сеньйор Ярослав Кобилецький розповів учасникам заходу про життєвий шлях і діяльність Симона Петлюри та Євгена Коновальця. Пластуни мали можливість почути у виконанні хору ряд стрілецьких пісень – самобутнє надбання духовної культури українського народу й цікаве історичне джерело. Завершився захід колективним виконанням гімну «Ще не вмерла Україна».

У 1952 р. Пласт відсвяткував річницю підняття українських прапорів на Чорноморському флоті (Свято українського моря). Ця подія подумки повернула пластунів до подій 1918 р.: проголошення незалежності УНР, видання тимчасового закону про флот, за яким Чорноморський флот мав перейти під юрисдикцію Української Народної Республіки, звільнення армією УНР разом із німцями Криму від більшовиків і підняття 29 квітня над кораблями Чорноморського флоту українських прапорів, що фактично засвідчило його перехід під владу УНР. Пластуни з роїв «лисенят» і «білочок» після отримання наказу: «Флоту вийти в Чорне море!»²², випустили на воду штучного озера у Бен-Метірі саморобні невеликі вітрильники із синьо-жовтими прапорами на щоглах. Далі зібравшись навколо пластової ватри, велася розмова про український флот. У цьому заході привертають увагу українські топоніми і гідроніми, які українці «перенесли» з батьківщини до Північної Африки. Так, штучне озеро, що утворилося у результаті будівництва греблі на р. Уед-ель-Ліль, пластуни нарекли «Чорним морем»; великі камені, якими завалена згадана річка, отримали назви «пороги»; а півострів, на якому відбувався захід, назвали «Крим».

Важливий складник національної ідентичності становить мова. Діти українських колоністів разом із батьками за порівняно невеликий проміжок часу змінили не одну країну проживання: Україна, Німеччина/Австрія, Туніс, а згодом Франція/США/Канада; значна

²⁰ Подобєд О.А. Святування Дня державності зарубіжними українцями (друга половина 1940-х – 1960-ті рр.). *Драгоманівські історичні студії*: зб. наук. праць молодих істориків / відп. ред. і упор. О.В. Потільчак: кафедра джерелознавства та спеціальних історичних дисциплін; історичний ф-т; Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова. Київ-Ніжин: Видавець Лисенко М.М., 2021. Вип. 6 (10). С. 137-140.

²¹ Гладилевич А. Вказ. праця. С. 35.

²² Гладилевич А. Вказ. праця. С. 43.

частина малюків вже народилася поза межами України. У боротьбі з невідворотними для еміграції процесами мовної асиміляції виключну роль посідає сім'я. Також важливе значення має вивчення дітьми предметів українознавчого циклу в українській школі. У Бен-Метірі діяли дитячий садок і українська народна школа, де виховувала і навчала малечу Софія Закревська. Колоністи могли користуватися послугами української бібліотеки, фонди якої у 1952 р. нараховували понад 800 томів²³.

Також вагому роль відіграла залученість підростаючого покоління у діяльність українських організацій таких, як Пласт. Заходи, які проводили пластуни, створювали передумови до активної комунікації українською мовою та формування мовної ідентичності. Цікаво, що у Тунісі у середині ХХ ст. вивчали українську мову і місцеві араби. Працюючи на спорудженні греблі разом із українськими інженерами та робітниками, вони вивчили окремі слова українською, що полегшувало комунікацію з колоністами. «Спочатку нам було досить дивно почути з уст незнайомого араба українське «Добрий день!» чи інші наші слова. Тепер ми вже до цього звикли. Радіємо, що навіть в Африці корінні жителі вчаться говорити по-українському»²⁴, – зауважував А. Гладилевич.

Емігранти з України розуміли, що для боротьби за незалежність своєї батьківщини потрібно бути готовими не лише інтелектуально і духовно, а й фізично. Тому наступний важливий напрямок діяльності Пласту у Бен-Метірі становила пропаганда серед підростаючого покоління здорового способу життя. З цією метою проводили пластові табори, організовували походи в гори. Один з таких пластових таборів відбувся у вересні 1950 р. на захід від Бен-Метіра на лісовій галявині біля джерела Аїн-Керма. Протягом тижня пластуни під керівництвом комендантки табору старшої пластунки Марії Фіцалович займалися руханкою, грали у рухливі ігри, брали участь у різноманітних забавах, співали пісень, організовували ватри²⁵.

Бен-Метір розташовується біля півніжжя гірського масиву Хрумїрія, що є продовженням Атлаських гір. Одна з найбільших гір Хрумїрії Джебель-Бір (араб. «Горакриниця», 1019 метрів над рівнем моря) розташовувалася неподалік Бен-Метіра. Саме цю гору улітку 1949 і 1950 рр. підкорили пластуни. Вони мали можливість побачити наверху гори форт, побудований у рік встановлення Францією протекторату над Тунісом (1881), прослухати краєзнавчу розповідь пластуна-сеньйора Адольфа Гладилевича про Туніс, приготувати на вогнищі обід і пограти у рухливі ігри²⁶.

Висновки. Таким чином, у середині ХХ ст. на північному заході Тунісу у селі Бен-Метір існувала українська будівельна колонія, члени якої були задіяні у спорудженні греблі на р. Уед-ель-Ліль. Це були переміщені особи і біженці з України, які прибули до Тунісу з Німеччини й Австрії. Українські колоністи налагодили організоване громадське життя, важливим складником якого став Пласт. Історію пластової групи у Бен-Метірі можна поділити на два періоди: 1) 1948-1951 рр. – група мала найбільшу кількість членів, проте діяла нелегально; 2) 1952-1956 рр. – держава дала офіційний дозвіл на діяльність пластової групи, але через поступовий виїзд колоністів за кордон значно зменшилася її чисельність.

²³ Історія української еміграції / За ред. Б.Д. Лановика. Київ: Вища школа, 1997. С. 409.

²⁴ Гладилевич А. Вказ. праця. С. 96.

²⁵ Молоде життя (Торонто). 1950. Ч. 11-12. С. 31-32.

²⁶ Гладилевич А. Вказ. праця. С. 63-66.

Заходи, які організував Пласт, були спрямовані на формування національної ідентичності українських дітей і молоді, пропаганду здорового способу життя. Виїхавши до країн Європи й Америки, пластуни Бен-Метіру долучилися до пластових організацій приймаючих країн й продовжували популяризувати ідеї та діяльність Організації.

Olena Podobied

**Ukrainian Scouts in the land of the Berbers:
Plast activities in the Tunisian village of Ben-Metir (mid-20th century)**

Abstract: The article analyzes the activities of Plast in the Tunisian village of Ben-Metir in the mid-20th century. The Plast group was founded by displaced persons and refugees from Ukraine, who arrived in North Africa in 1947-1948 from Germany and Austria to work under a contract with the French construction company «Campenon-Bernard». During working hours, the colonists worked on the construction of a dam that still provides the capital of Tunisia with drinking water. During their off-hours, they took an active part in Ukrainian public life. Plast became an important component of the public life of Ukrainian colonists in Ben-Metir. It was found that the history of the Plast group in Ben-Metir can be divided into two periods: 1) 1948-1951 – the group had the largest number of members, but operated illegally; 2) 1952-1956 – the state gave official permission for the Plast group to operate, but due to the gradual departure of colonists abroad, its number significantly decreased. The Plast group was headed by Volodymyr Savchak. It has been studied that the Plast activities in Ben-Metir were aimed primarily at forming the national identity of young Ukrainians born far from Ukraine. Plast conducted patriotic education of Ukrainian youth, who in the future were to participate in the struggle for the independence of Ukraine. Therefore, a Plast, like every Ukrainian, had to speak the language of his people, know its history and geography, and be familiar with the pantheon of national heroes. Another direction of Plast activity was the promotion of a healthy lifestyle. Having left for European and American countries, the Plasts of Ben-Metir joined the Plast organizations of the host countries and continued to popularize the ideas and activities of the Organization.

Keywords: Plast, Ben-Metir, Ukrainian community, patriotic education, Volodymyr Savchak